ANTIKAPITALIST

WWW.SOCIALISTER.SE NR 45 • NOV / DEC 2011 • 10KR

99% mot Wall street

I stridens hetta! Grekernas kamp mot trojkan

Mångkultur som högerns nya hotbild

Hur har arbetslivet förändrats? Finns prekariatet?

Occupy världen

2011 fortsätter att överraska och inspirera. I oktober gick egypter från Tahrirtorget till den amerikanska ambassaden i Kairo och protesterade mot polisbrutaliteten som Occupyrörelsen i Oakland, USA utsatts för. Världen har blivit mindre, och det på rätt sätt. En ny rörelse börjar hitta sitt fokus och gemensamma nämnare. Som filosofen Slavoj Žižek skriver har kapitalismen återigen dykt upp som namnet på problemet med stort P. Och just när man tror att identitetspolitiken tagit över och klasskampen dödförklarats ännu en gång, visar det sig att generalstrejken är det nya svarta. De kommer att strejkas i England den 30 november, i amerikanska Oakland den 2 november samt i Portugal innan jul, och den 5 oktober genomförde grekerna sin trettonde generalstrejk.

OCCUPY-RÖRELSEN är ännu inte så stor men dess paroll – vi är de 99%:en har funnit ett eko över hela världen och med breda befolkningslager. De fåtal som slog läger först blev snabbt fler och

Redan har många aktivister identifierat nyckelfrågor, som exempelvis att stoppa bankerna från att tvångsförsälja människors hem. Rörelsen är här för att stanna

den 5 oktober demonstrerade 20 000 i New York. Fackförbunden bjöds tidigt in och har i sin tur mobiliserat och skyddat ockupationerna. Det är den antikapitalistiska rörelsen från Seattle-eran 2001 fast i delvis ny skepnad. Idag är läget skarpare och den politiska krisen djupare.

ŽIŽEK SKRIVER ATT det är inspirerande att tabut om att vi lever i den bästa av alla världar brutits och att vi börjat tänka på alternativ. Men karnevaler är billiga, den stora frågan är vad som kommer dagen efter och han menar att vi måste börja älska hårt och tålmodigt politiskt arbete – och inse att vi är i början och inte slutet. Det är en svår balansgång att behålla det politiska utrymme som skapats och samtidigt formulera gemensamma krav för att driva rörelsen framåt. Men redan har många aktivister identifierat nyckelfrågor, som exempelvis att stoppa bankerna från att tvångsförsälja människors hem. Rörelsen är här för att stanna.

FÖLJANDE MANIFEST publicerades den 15 oktober. Det har skrivits av aktivister i olika länder under fyra månaders tid och stöds av bland andra Naomi Klein och Noam Chomsky:

Tillsammans för global demokrati

Den 15 oktober 2011 kräver vi, enade i vår mångfald, enade för global förändring, global demokrati: ett globalt styre av folket, för folket. Inspirerade av våra systrar och bröder i Tunisien, Egypten, Libyen, Syrien, Bahrain, New York, Palestina-Israel, Spanien och Grekland, kräver även vi regimförändring: global regimförändring.

MED VANDANA SHIVAS, den indiske aktivistens, ord, kräver vi idag att G8 ersätts av hela mänskligheten - G7,000,000,000.

Odemokratiska institutioner är vår globala Mubarak, vår globala Assad, vår globala Khadaffi. Dessa inkluderar: IMF, WTO, globala markader, multinationella banker, G8/G20, den Europeiska Centralbanken, och FN:s säkerhetsråd. Liksom Mubarak och Assad ska dessa institutioner inte få styra människors liv utan deras samtycke. Vi är alla födda med samma rättigheter, rik eller fattig, kvinna eller man. Varje afrikan och asiat är jämlik med varje europé och amerikan. Våra globala institutioner måste återspegla detta eller omkullkastas.

IDAG, MER ÄN NÅGONSIN tidigare, formar globala krafter människors liv. Våra jobb, hälsa, utbildning och pensioner kontrolleras av multinationella banker, marknader, skatteparadis, storföretag och finanskriser. Vår miljö förstörs av föroreningar på andra kontinenter. Vår säkerhet bestäms av internationella krig och internationell handel med vapen, droger och naturresurser.

VI HÅLLER PÅ ATT FÖRLORA kontrollen över våra liv. Det måste stoppas. Det kommer att stoppas. Världens medborgare måste få kontroll över besluten som påverkar dem på alla nivåer – från det globala till det lokala. Det är global demokrati. Det är vad vi kräver idag.

IDAG SÄGER VI, liksom de mexikanska zapatisterna, *"¡Ya basta! Aquí el pueblo manda y el gobierno obedece"*: Nu räcker det! Här beordrar folket och de globala institutionerna lyder! Likt de spanska Tomalaplaza säger vi *"Democracia Real Ya": True global democracy now!"* Idag uppmanar vi världens medborgare: Låt oss globalisera Tahrir Square! Låt oss globalisera Puerta del Sol! ■

Högerns lögner i strålkastarljuset

Moderaternas fantasifoster till partiprogram är fascinerande läsning och ren historieförfalskning. De nya moderaterna vill äga begrepp som demokrati och solidaritet men saknar en matchande verklighet. Det har varit nej till åtta timmars arbetsdag, nej till kvinnlig rösträtt, nej till semester, nej till barnbidrag och ja till apartheid i Sydafrika. Innan dess var det skandalen med SNS, den borgerliga tankesmedjan Studieförbundet Näringsliv och Samhälle.

EN RAPPORT OM välfärdens konkurrensutsättning sponsrad av diverse "välfärdsföretag" visade, sina uppdragsgivare till trots, att konkurrens inte lett till någon bevisad förbättring. Snarare tvärtom. Då ville Svenskt Näringsliv och borgerliga ledarsidor sätta munkavle på forskarna. Förbundets forskningschef Laura Hartman avgick i protest och sedan fick SNS VD avgå för att ha försökt tysta henne.

ATT SÅ MILD KRITIK mötte sådant motstånd visar hur hårt högern styr debatten med borgerliga tidningar och rika tankesmedjor. Yttrandefrihet och demokrati är inte högerns starka sida. Men den största illusionen med SNS är att nyliberalerna baserar sig på forskning. Panikutbrottet är dock inte något styrkebevis och högern kan tänkas frukta att en liten viskning om att kejsaren är naken får spridningseffekter. ■

Svensk utrikespolitik i kolonialstil

Att Martin Schibbye och Johan Persson var på väg att göra ett mycket viktigt journalistiskt uppdrag med att granska Lundin Petroleum och Carl Bildts roll i Ogaden-provinsen borde det inte råda något tvivel om. Och intressekonflikt är ett milt uttryck för en situation där denne utrikesminister nu ansvarar för dessa journalisters väl och ve. Bildts kyliga kommentar när de två arresterats var att det är ett område UD avråder från att resa till. Dubbla lägenhetsersättningar, obetalda TV-licenser och svartjobb är vi tydligen tvungna att vänja oss vid när det gäller politikertoppen – men en utrikesminister associerad med folkrättsbrott?

I JUNI 2010 INLEDDE åklagaren Martin Elfving, på den internationella åklagarkammaren, en förundersökning om folkrättsbrott baserat på rapporten Unpaid Debt av ECOS, European Coalition on Oil in Sudan. Det är en stark och väl underbyggd rapport som rör tre oljebolags exploatering av ett område kallat 5A. Exploateringen blev inledningen på ett krig, där regimen med militära medel försökte ta full kontroll över området. Rapporten rör åren 1997-2003 (Bildt satt i styrelsen mellan 2000-2006) och tar upp vittnesmål som visar att regimen tvingat bort invånare för att underlätta för oljebolagen, som i sin tur indirekt stött regimen. Carl Bildts kommentar då var att området var glest befolkat, men FNs utsände menade att 50 000 människor befann sig på flykt just där oljebolaget börjat exploatera. Dessutom finns det vittnesmål om tortyr, kidnappning av barn, systematiska våldtäkter och nedbrända byar.

Lundin har en lång och smutsig historia. På 1980-talet bröt man guld, i strid med FN-bojkotten, i apartheidtidens Sydafrika. 1996 svartlistades bolaget av FN för att med hjälp av diktatorn Mobutu ha plundrat Kongo. Men fortfarande är Lundin i Bildts ögon ”ett bra företag”

LUNDIN HAR EN LÅNG och smutsig historia. På 1980-talet bröt man guld, i strid med FN-bojkotten, i apartheidtidens Sydafrika. 1996 svartlistades bolaget av FN för att med hjälp av diktatorn Mobutu ha plundrat Kongo. Men fortfarande är Lundin i Bildts ögon ”ett bra företag” (Expressen 19 oktober 2011).

NU ÄR FÖRETAGET i strålkastarljuset igen. Bildt satt med i styrelsen när avtalet mellan den etiopiska regimen och Lundin Petroleum förhandlades fram. I Ogaden-provinsen etablerade sig företaget 2006. Och i etableringens fotspår återkommer rykten om samma metoder; fördrivning, brända byar och systematiska våldtäkter. Men Lundin och den etiopiska regimen har hittills haft fria händer och lite att frukta. Området är i princip isolerat och vem kan dokumentera det som sker när det gjorts till ett terroristbrott att besöka området? Som sagt, UD avråder från att resa till Ogaden… ■

Stöd Martin Schibbye och Johan Persson!
Skänk pengar genom att betala in på: Bankgironummer 5567-3818, betalningsmottagare Reportrar utan gränser. Märk inbetalningen Johan och Martin.
http://www.reportrarutangranser.se/artikelarkiv/78-arkiv/687-stoed-johan-och-martin-i-etiopien

Diktatorn är död

Khadaffi dog en död värdig varje diktator. I Syrien hörs ropen om att ”Bashar, du är näst”. Det är en motsättningsfull seger. Å ena sidan har doktrinen om humanitär intervention återupplivats och västländerna räknar med goodwill ifråga om ekonomiskt och politiskt inflytande. Å den andra ses den libyska revolutionen som en del av den arabiska våren och det finns rebeller som motsätter sig en regering hopsatt uppifrån av TNC, det styrande rådet, där väst har stort inflytande. Kampen kommer att fortsätta. ■

VAR VI STÅR

Vi anser att den globala kapitalismen till sin natur är brutal och omänsklig. Ett system baserat på konkurrens, exploatering och profitjakt leder till krig, fattigdom, svält och förtryck.
Den grundläggande orsaken till detta är att välståndet kontrolleras av en liten minoritet trots att den produceras av det stora flertalet. Samtidigt som möjligheterna och resurserna är större än någonsin så ökar klasskillnaderna världen över. Kapitalismen bör avskaffas och ersättas av ett demokratiskt system baserat på människors behov och en bärkraftig utveckling för planeten.

Eliten vill inte ge ifrån sig makten. De visar ständigt att de är villiga att använda vapen och krig för att behålla den. En i grunden annorlunda utveckling förutsätter därför revolutioner som vänder upp och ner på världsordningen. Genom en revolution där majoriteten aktivt deltar i att störta kapitalet kan ett demokratiskt samhälle upprättas, baserat på människors behov. Det är nyckeln till en rättvis och fredlig värld.

Många grupper har ett intresse av att organisera sig och kämpa för förändringar. Arbetare har en särställning bland dessa eftersom de kan organisera sig för att ta kontroll över produktionen och ekonomin. Därför kan de lägga grunden för en verklig demokrati.

Vi är emot alla former av diskriminering. För att upprätthålla sin makt försöker eliten att splittra arbetarklassen. Därför präglas kapitalistiska samhällen av rasism, sexism och homofobi. Effektiv kamp kräver enhet och respekt för den andre. Vi är emot alla former av förtryck.

Kapitalismen är ett globalt system och socialismen måste vara internationell. Vi förkastar kapitalismens uppsplittring av folk på grund av deras nationalitet. Därför är vi för öppna gränser och mot all invandringskontroll, som alltid fungerar rasistiskt. Vi accepterar inte att kapitalistiska stater skall bestämma var människor befinner sig.

Vid början av detta århundradet blomstrade det upp nya stora rörelser mot kapitalism och krig. Vi ser oss som en del av dessa rörelser. Massrörelser består av många olika åsikter och nya idéer och framsteg förutsätter att vi kan ena våra krafter i aktioner och debattera med varandra. Endast i en aktiv uttåtriktad kamp i samarbete med andra kan vi praktisera och vinna framsteg för våra idéer. För att vinna en värld utan kapitalism behöver vi en organisation som kan samla upp idéer och erfarenheter, och handla utifrån dem.

Vi uppmanar alla som är eniga med det som står här att gå med i Internationella Socialister. Vi är baserade på Göteborgs universitet.

ANTIKAPITALIST - Tidsskrift för internationell socialism.
Utgiven av studentföreningen Internationella Socialister
Ansvarig utgivare: Patrik Vulkan
Redaktör: Åsa Hjalmers
Redaktion: Jasmine Geraghty, Martin Kehlmeier, Mattias Nylund, Patrik Vulkan, Carl Wilén
Tryck: Myran Grafiska, Varberg
Kontakt: info@socialister.se
Hemsida: socialister.se
Bankgironummer: 735-5589
ANTIKAPITALIST ges ut fem gånger per år

AKTIONER & KAMPANJER

Tisdagar
INTERNATIONELLA SOCIALISTERS PLANERINGSMÖTE
Vi träffas de flesta tisdagar på Kafe Blue Mountain kl.18.00. Kolla dock hemsidan först: **www.socialister.se**

Onsdagen 9 november
DEMONSTRATION TILL MINNE AV KRISTALLNATTEN
Samling kl.18.00 på Götaplatsen, Gbg
Arr: 9 novemberkommittén
www.9november.se

Tisdag 15 november
RADIKALT FORUM: TILL MÅNGKULTURENS FÖRSVAR
Martin Kehlmeier går igenom begreppet mångkultur och förklarar varför det blivit den nya europeiska högerextremismens fiende nummer ett, och hur vänstern kan formulera ett försvar.
Kl.18.00 i B110 (Statsvetenskapliga institutionen, entréváningen), GU, **Sprängkullsgatan 19**

Lördag 19 november
SOCIALISTISKT FORUM 2011
I ABF-huset, Sthlm
Arr: ABF Stockholm och LO-distriktet i Stockholms län

Söndag den 20 nov
RADIKALT FORUM: USA:S GÖMDA HISTORIA: OM ARBETARRÖRELSENS KAMP UNDER 1930-TALET
Idag ser vi en ny arbetarrörelse födas med Occupy Wall street, återigen i kristider. Vad kan vi lära av historien?
John Newsinger är historiker, aktivist och författare. Hans bok Imperiets skugga gavs ut 2011 på svenska.
Söndag den 20 nov kl.14.00 i Hörsal Husaren, GU, Pilgatan 19A

Torsdag 1 december
EUROPAS SKAM – RASISTER PÅ FRAMMARSCH
Rasismen vinner mark runt om i Europa och kränkningar av de grundläggande fri och rättigheterna har blivit ett politiskt framgångsrecept. Vem skyddar de utsatta? Vem skyddar själva demokratin?
Lisa Bjurwald, journalist, författare till Europas skam – rasister på frammarsch
Kl.19.00, Restaurang Trappan, Folket Hus Järntorget
Arr: ABF

Malmö mobiliserade mot fascister

På lördagen den 15 oktober blev Malmös centrum en antifascistisk zon där över 2000 antirasister i alla olika åldrar och med olika bakgrunder blockerade gatorna. Anledningen var en demonstration organiserad av Sverigedemokraternas ungdomsförbund och deras italienska supportrar från La Destra, ett parti med fascistiska kopplingar.

POLISEN BELÄGRADE CENTRUM och stora delar av dagen var det bara rasister som kunde röra sig fritt. På Stortorget blockerade polisen vägarna och ridande poliser försökte tvinga iväg folk. Vid tretiden använde polisen batonger, pepparspray, hundar och en vägg av polisbilar för att försöka rensa torget innan SD skulle börja sin demonstration. Med vi gjorde fredligt motstånd, och de som pepparsprayades fick hjälp i affärerna runtomkring. Men antirasisterna kunde till sist återta torget.

SDU:S DEMONSTRATION blev en timma försenad och de tvingades ge upp sin ursprungliga rutt och drunknade i slagord om "inga rasister på våra gator". Flera klädaffärer i centrum spelade antirasistisk musik som studenter på Malmö universitet satt ihop och distribuerat.

I SLUTÄNDAN var det inte fler än 140 fascister som marscherade flera hundra meter bakom ett staket och med en enorm poliseskort. Bara några dagar tidigare hade de skrutit om att detta skulle bli deras största demonstration någonsin. Polisen fick kämpa för att hålla oss tillbaka och folk hoppade, dansade, sjöng och ropade. Inte ett ord från SDU kunde höras. ■

Tim Northover

Real Democracy Now i Göteborg

Antikapitalist har pratat med **Emma Bjørshol**, en av de sex personer bakom namnet *Real Democracy Now Göteborg*.

- **NÄR VI HÖRDE** talas om den internationella protestdagen 15 okt ville vi göra något i Göteborg. Vi hade med spänning följt händelserna i Spanien under vår och sommar, och tog namnet Real democracy Now, för att vissa vårt samröre med de spanska demokratirörelserna. Vi har alla varit engagerade i olika rörelser; kvinno, miljö, solidaritetsrörelsen och under EU-toppmötet 2001. Alla utom en i gruppen betraktar sig som kvinnor, vilket är intressant då det mesta gensvar vi fått varit från män. Och framförallt män som vill ockupera, men vi ser det inte som att vi kan ockupera Järntorget. Det är en offentlig plats som tillhör oss alla, och skulle hellre prata om att "ta tillbaka" vårt offentliga utrymme.

ARRANGEMANGET den 15 oktober på Järntorget gick överförväntan bra! Jag hade aldrig trott att vi skulle fylla scenen med så många som spontant ville säga vad de tyckte. Nästan 30 personer gick upp på Speakers Corner och berättade vad de tycker om demokratin idag! Vi började med att ha en Asamblea då vi lät folk diskutera vilka frågor som behöver lyftas i samhället för att demokratin skall fyllas av andra innehåll än ekonomisk vinning. Små grupper gjorde anteckningar på stora papper, och sen fick varje grupp rapportera på scen. Jag tror att det peppade folk till att senare våga gå upp och säga vad de tycker. Allt som allt var det säkert 40-50 olika personer som stod på scenen. Alla är mycket mer deltagande än under ett vanligt torgmöte då man har inbokade "halvkändisar". Efteråt har folk hört av sig till oss och sagt att Asamblean gav dem hopp och till och med att det var som att se en himmel som varit grå i nittio år äntligen öppna sig.

PROTESTERNA I SPANIEN och på Wall Street har gett oss hopp! Vi tyckte det var häftigt hur mycket folk man kan samla i protester och drömde om att liknande kunde hända här. Protesterna gav verkligen intrycket att demokrati praktiserades: man samlade sig under en lång marsch genom hela landet där man träffades på torg i små byar och diskuterade och där konceptet var: vi går långsamt för vi går långt. Alltså utvecklandet av demokrati i praktiken. Man började med frågor istället för svar.

VÅR GEMENSAMMA utgångspunkt är att vi vill starta en diskussion om hur vi kan få demokratin att fungera och utvecklas utan denna vinstmaximering som styr alla politiska beslut. Vi har inte antagit någon gemensam "plattform" med politiska krav, utan poängen var att saker diskuterades på torget. Vi menar däremot att frånvaron av en massa olika perspektiv och röster i offentliga sammanhang är ett demokratiskt problem. Kapitalismen ger en enda berättelse om vad livet, människan och naturen skall vara – vi vill börja med att låta många berättelser komma till tals.

VÅR GRUPP HAR enbart funnits till för att arrangera 15 okt. Men några tog över vår banderoll och fortsatte protesterna genom att ockupera Nordstan. Jag tycker det är viktigt att det fortsätts med manifestationer. Min dröm är att liknande torgmöten med demokratiska diskussioner skall fortsätta i olika stadsdelar med inriktning på lokala frågor. Ett bra exempel på detta är Pantrarnas aktiviteter i Biskopsgården. De hade en spännande manifestation i tisdags då de tågade upp till Stadsdelsnämnden kontor och konfronterade politikerna. ■

Pantrarna i Biskopsgården

150 personer demonstrerade den 25 oktober med kraven att Folkets Hus inte läggs ner och att det tidigare löftet om att återigen öppna en fritidsgård infrias. Nästa SDN-möte är den 29 nov. ■

Vad tycker du? Skriv och rapportera, klaga, uppmuntra eller kommentera.
Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera inlägg. Skicka till: **info@socialister.se**

I STRIDENS HETTA!
Grekernas kamp mot Trojkan

Den ekonomiska krisen i Grekland har fördjupats och riskerar nu att sprida sig till hela eurozonen. Strejkerna och ockupationerna fortsätter och allt fler i den grekiska arbetarklassen vägrar betala för bankernas kris. **Thanasis Stavridis** summerar vad som skett och vilka utmaningarna är framöver.

"Grekland står vid ett vägskäl och måste genomföra mycket strängare strukturreformer än vi sett hittills", enligt IMF-chefen Paul Thomsen i en tysk tidning i oktober. "Det är ett steg framåt och två steg tillbaka", sade Thomsen och vidare; "Den grekiska regeringen förstår att många av de svåraste reformerna återstår. Samtidigt ökar den sociala och politiska utmattningen bland grekerna". Thomsen sade att han aldrig sett så våldsamma protester mot åtstramningsprogram som i Grekland. "Folk ger ibland utlopp för sin frustration på ganska obehagliga sätt", säger han. "Det är en av de otrevligare delarna av mitt jobb. Och intensiteten i protesterna här i Grekland är ny för mig."

FÖRHANDLINGARNA mellan Trojkan (IMF, ECB och EU) och Evangelos Venizelos, Greklands finansminister, slutade i gräl i september och överenskommelsen från 21 juli (som skulle förse Grekland med ett nytt räddningspaket) verkade kollapsa. Skälet till motsättningarna var den grekiska regeringens slutsats att ekonomin inte kommer klara målen för minskningar av budgetunderskottet (från 7, 6 % till 8, och 6 %), trots en rad skattehöjningar och minskade utgifter. Detta var nog för att chocka finansmarknaderna världen över.

MEN DET VERKLIGA SKÄLET är att den grekiska statens skuldbörda är omöjlig att hantera och att den grekiska ekonomin har nått nollpunkten. Budgetkommissionen publicerade i slutet av augusti en rapport som visade att staten totalt tappat kontrollen över inkomster, utgifter och budgetunderskottet. Detta var tillräckligt för att den socialdemokratiska premiärministern Papandreou skulle upplösa budget-kommissionen och avskeda dess chef. Europas statsöverhuvud vill emellertid inte att Grekland ska drivas att ställa in betalningarna. Tysklands rikskansler Angela Merkel är mycket tydlig på denna punkt. Varför?

FÖRHÅLLANDET MELLAN de tyska och de grekiska bankerna är enkelt att förklara. En stor del av Greklands skulder finns i tyska och franska banker och dessa banker köpte en stor mängd grekiska statsobligationer i början av 2000-talet, när det såg ut som en säker investering. De grekiska bankerna lånade alltså pengar av det tyska folket och den grekiska staten garanterade att de skulle betalas tillbaka. Nu försöker de tyska och franska bankerna göra sig av med de grekiska statsobligationerna så fort de kan och samtidigt utpressa den grekiska regeringen om lånevillkoren när den behöver nya lån.

I derivathandelns och fondbörsernas magiska värld går de största penningpåsarna till dem som vågat satsa mest – tills bubblan spricker och förlusterna blir lika gigantiska som de hägrande profiterna.

MEN EN OMEDELBAR grekisk bankrutt kommer destabilisera euron och långivarna får i så fall aldrig tillbaka en enda euro från den grekiska staten. Och bankkrisen riskerar att sprida sig till Spanien och Italien, och om den gör det, kommer euron kollapsa. Ingen kan rädda Italien, den tredje största ekonomin i euro-området, och Europeiska Centralbanken har definitivt inte tillräckligt med pengar. Europas ledare vill därför att Greklands skulder skrivs ner med maximalt 50 % men detta kan leda till att de grekiska bankerna går i konkurs. Det är tydligt att de politiska ledarna inom euro-området har svårt att enas om en gemensam plan. Detta är både en politisk och en ekonomisk kris. Det finns röster som påstår att en grekisk bankrutt inte går att undvika. Nobelpristagaren Paul Krugman menar att det finns en 50 procents risk att Grekland lämnar euro-samarbetet. Det ökända finansinstitutet Standard and Poors förutspår en grekisk konkurs under 2011. Greklands regering står inför sin tuffaste utmaning någonsin.

Finansbubblornas förkämpar

Under krisens inledning förekom två förklaringar flitigt i pressen. Först och främst anklagades den "gigantiska, korrupta och parasitära" offentliga sektorn för att bidra till både skuldkrisen och statsskulden. Den andra förklaringen var den grekiska ekonomins "bristande konkurrenskraft", som naturligtvis berodde på den stora och ineffektiva offentliga sektorn. Dessa må vara nyliberalernas monotona favorit-propaganda men har inget med verkligheten att göra. Det finns djupare underliggande orsaker till krisen. Den grekiska kapitalismen anses nu sakna konkurrenskraft på grund av att de grekiska arbetarna arbetar för lite och tjänar för mycket. Men samma grekiska kapitalism gick i bräschen för finansspekulationen under det tidiga 2000-talet. Inom EU kunde bara Irland visa upp större framgångar. Nu bestämmer IMF över både Irland och Grekland.

DETTA HAR SINA förklaringar. Den globala kapitalismen återhämtade sig från krisen i Sydostasien och Ryssland 1997-98 genom att ge sig på finansspekulation, det vill säga man blåste upp finansbubblor gång på gång. I derivathandelns och fondbörsernas magiska värld går de största penningpåsarna till dem som vågat satsa mest – tills bubblan spricker och förlusterna blir lika gigantiska som de hägrande profiterna.

I GREKLAND, liksom i många andra länder, var bankerna drivande. I början av 2000-talet investerades miljarder dollar i grekiska banker som i sin tur spelade en central roll i plundringen av tillgångar på Balkan där företag köptes till löjligt låga priser. Samma banker expanderade till Ukraina, Egypten, Albanien och Turkiet och drog in miljardvinster. När Lehman Brothers-skandalen exploderade 2008 försäkrade den då konservativa grekiska regeringen pressen och det grekiska parlamentet att ekonomin inte skulle dras med i den amerikanska skuldkarusellen. Men snart sprack bubblorna över hela världen. En månad senare gav den grekiska staten banksystemet 28 miljarder euro, pengar som kom från den grekiska statskassan. I dagsläget har bankerna fått över 100 miljarder euro i lån och garantier från den grekiska staten. Trots denna gigantiska injektion av likvida medel står bankerna på randen till konkurs.

MEN SÅ HAR DET alltid gått till i Grekland. 1974 var företagsskatten för stora företag 60 %, år 2000 var den 40 %, de konservativa minskade den till 25 % och Papandreou till 20 %. Greklands finansminister bedömer att regeringen bara kommer att få in 2,1 miljarder euro i skatt från storföretagen vilket motsvarar 4 % av statens inkomster. Men regeringen vill ha in 40 miljarder euro genom att beskatta arbetare, pensionärer, fattiga och arbetslösa – 20 gånger mer! Samtidigt kommer den största delen av 2012 års budget gå till räntor på banklån, betydligt mer än vad som går till löner och pensioner.

DETTA ÄR VAD som orsakat den gigantiska statsskulden, inte lata arbetare i södra Europa eller fackföreningarnas hutlösa krav, vilket är den europeiska överklassens rasistiska propaganda. Det är faktiskt tvärtom:

de flesta regeringar, inklusive Obamas administration, rusade fram och försåg banker och storföretag med miljarder i hopp om att hjulen i ekonomin skulle börja snurra för fullt igen. Det hela började med Bushs ökända ”*Polson packet*”, ett stimulanspaket värt 145 miljarder dollar, som Bush sjösatte när han insåg risken för en recession 2008. Nu står den amerikanska ekonomin inför en ofattbar utmaning: statskulden uppgår till astronomiska 14,5 biljoner dollar. Även IMF:s nya boss Christine Laggard medger i *Financial Times* att detta obegränsade stöd till den privata sektorn lett till ökande statliga underskott. Naturligtvis utsattes USAs arbetarklass för samma nedsättande kommentarer och beskyllningar som deras europeiska bröder.

TROTS PROPAGANDAKRIGET mot arbetarklassen, råder det inget tvivel om att EU-länderna står inför sin värsta

HAN SLÅR FAST att Kinas ekonomi just nu är överhettad men med tiden kommer de enorma investeringarna orsaka deflation både inom landet och globalt. Hela Kina är fullt av överinvesteringar i fabriksbyggnader, fordon, maskineri, infrastruktur och fastigheter. Detta är uppenbart för varje besökare, överallt finns tjusiga men tomma flygplatser och höghastighetståg (dessa tåg kommer att minska behovet av de 45 flygplatser som nu planeras), motorvägar som leder ut i ingenstans, tusentals nya jättelika lokala och regionala regeringsbyggnader, tomma spökstäder och splitter nya aluminiumsmältverk som stängts ner för att hindra världsmarknadspriset från att störtdyka.

RÄDSLAN FÖR STAGNATION och handlingsförlamning hemsöker världens ledare och är en del av förklaringen till varför makthavarna i de starkare ekonomierna inte kan komma överens.

Alla makthavare är överens om en sak: det är de arbetande, fattiga och unga som ska bekosta kapitalisternas kris

skuldkris någonsin. Det är troligt att en grekisk statskonkurs skulle utlösa ekonomisk panik inom euro-området och leda till att EU upplöses, så insnärjda är bankerna med hela länders ekonomier. Allt fler ekonomer inser nu att en ny recession är på väg. På 30-talet var det krisens andra fas som blev känd som den Stora Depressionen. Men inte bara Europa och USA har svaga ekonomier. Kina står också inför stora svårigheter och ekonomen Rubin varnar för den kommande krisen.

Internationella Valutafonden (IMF) menar att EU och ECB ar orealistiska när de kräver snabb återhämtning av till exempel Grekland medan Angela Merkel och Nicolas Sarkozy kräver strikt disciplin av euro-områdets svagare medlemmar. Alla makthavare är dock överens om en sak: det är de arbetande, fattiga och unga som ska bekosta kapitalisternas kris.

VAD SOM DISKUTERAS för närvarande är en konkurs organiserad uppifrån. Detta betyder att man skriver ner Greklands

nr45.indd 7 11-11-02 19.35.47

skulder, att europeiska räddningsfonden (EFSF) beviljar Grekland nya lån med hög ränta och att man kräver sträng budgetdisciplin. På så vis hoppas man att andra länder i euro-områdets periferi kan undvika krisen. En sådan ordnad konkurs skulle hjälpa euron att stå emot attacker från dollarn på börsen och göra det möjligt för tyska kapitalister att behålla sin höga produktivitet och sin exportvolym. Vi som tillhör den radikala vänstern måste absolut förkasta detta förslag. Denna sorts konkurs kommer att leda till enorm fattigdom i södra Europa och öppna vägen for EFSM (europeiska stabiliseringspakten) att tvinga fram liknande uppgörelser i länder i euro-områdets periferi. På detta sätt hoppas kärnländerna i euro-området behålla sin ekonomiska styrka. Förslaget om Euro-obligationer följer samma logik.

DET VI BEVITTNAR nu är inte bara en bank- och finanskris, det är också en systemkris. Det finns ett ytterligare problem: Det finns ingen stark stat bakom euron. Valutan kom till som en kompromiss mellan flera starka kapitalistiska stater inom EU i ett försök att öka sin konkurrenskraft på den globala marknaden. Euron är en recessions-valuta och inkluderar per definition en skuldbörda. Euron är vad ekonomerna kallar en hårdvaluta. Den kan inte devalveras utan enda sättet att upprätthålla eurons värde är genom budgetdisciplin och nedskärningar i offentliga utgifter.

VÅRT FÖRSLAG borde istället vara en konkurs underifrån. Vi har inget som helst förtroende för EU:s mekanismer. Detta betyder att vi inte ska erkänna skulden, vi ska till exempel inte säga att de rika i Grekland ska betala lika mycket eller mer än arbetarna (som vänsterreformisterna föreslår). Skulden är inte rättmätig. Alla andra planer leder till mer pengar till bankerna och därmed mer spekulation. Tillbakavisandet av skuldbördan ska kombineras med nationalisering av bankerna under arbetarnas kontroll och utträde ur EU. Detta innebär en storskalig klasskamp om kontrollen över produktionen och ekonomin. Detta är inte lätt men det är bara början.

Kamp i en globaliserad värld

Den grekiska ekonomin har varit inne i en recession de senaste fyra åren och kommer krympa med ytterligare 5 %. Arbetslösheten är uppe i 19 % och förväntas öka ytterligare. Om Grekland ska få mer stödpengar från EU för att betala ut löner och betala räntorna till tyska, franska och amerikanska banker så kräver EU inte bara lönesänkningar, skatteökningar för de fattiga och nedskärningar i offentliga utgifter. Dessutom kräver man att den grekiska regeringen avskedar 30 000 arbetare (som anställts sedan 2010) och att offentligt anställda bara får 60 % av sin lön. Men arbetarna har kämpat hårt de senaste tre åren genom generalstrejker, protestmarscher och upplopp på gatorna vilket betytt att makthavarna i Grekland inte kunnat gå fram så fort och hårt som EU krävt.

GIDEON RACHMAN, en ärkekonservativ journalist på *Financial Times*, frågar sig:

> ”Finns det något sådant som ett globalt stämningsläge? Det verkar onekligen så. Jag kan inte påminna mig något tillfälle när så många olika länder i världen samtidigt drabbats av gatuprotester och folkliga uppror. 2011 verkar bli den globala indignationens år.
>
> Vreden mot den styrande elitens rikedom och korruption var drivkraften bakom revolterna i Tunisien och Egypten. Anklagelser om korruption och myndighetsmissbruk har varit centrala i de folkliga protesterna i Indien och Kina. Ilska över bristande framtidsmöjligheter för unga och en eroderande levnadsstandard för medelklassen är återkommande teman på demonstrationerna i Spanien, Grekland, Israel och Chile.
>
> Men det är svårt att begripa hur ett så mystiskt väsen som ett ”globalt stämningsläge” skapats. 1968, innan ordet ”globalisering” eller Internet ens uppfunnits, blossade studentrevolter upp över hela världen. 1989 såg inte bara Berlinmuren falla, det var också året för protesterna på Himmelska Fridens Torg. Kanske kommer 2011, bredvid 1968 och 1989, att rankas som ett år av global revolt?”, avslutar Bachman.

Vårt förslag borde istället vara en konkurs underifrån. Tillbakavisandet av skuldbördan ska kombineras med en nationalisering av bankerna under arbetarnas kontroll och utträde ur EU

HANS KOMMENTARER beskriver stämningarna i det grekiska samhället väl. Tretton generalstrejker, hundratals andra demonstrationer och en rörelse - inspirerad av Egypten och av ”los Indignados” i Spanien – som ockuperade Syntagma-torget i två månader visar skalan på motståndet. Augusti månad såg massprotester och slagsmål med polisen som en följd av ett nytt lagförslag om att privatisera högre utbildning. Lagförslaget ledde till en våg av sittstrejker och ockupationer av universitet och skolor. Den socialdemokratiska studentorganisationen trotsade påbuden från sitt moderparti och deltog, under press från massmobiliseringen. Bussförare och tunnelbanepersonal beslutade att organisera återkommande 24-timmarsstrejker och lärarfackets medlemmar demonstrerade sida vid sida med studenterna. De deltidsarbetande i staden Atens förvaltning ockuperade sina arbetsplatser och krävde tillbaka sina jobb. Sjuksköterskor och läkare organiserade strejker och möten mot nedskärningarna i välfärdssystemen. Listan på protester kan göras hur lång som helst.

MASSRÖRELSEN ÄR här för att stanna, det bevisas inte minst av generalstrejken den 5 oktober och av den imponerande demonstrationen, organiserad av de största fackföreningarna inom offentlig sektor.

GREKLANDS REGERING har använt sig av två metoder for att krossa folkets motstånd. Den ena taktiken har varit en hårdhänt och fullt synlig attack på fackföreningarna med hjälp av polis och domstolar. Den andra har varit att spela medgörlig: vi måste alla göra uppoffringar just nu men så snart vi lagt det värsta bakom oss, lovar vi införa snabba förbättringar. Andra sätt att handskas med den ekonomiska situationen finns inte, enligt den grekiska regeringen. Tyvärr delas denna åsikt av fackens byråkrater som hela tiden försökt hindra alla initiativ och storstrejker organiserade underifrån. Detta har öppnat

upp en diskussion bland aktivister om socialdemokratins natur. Här är det viktigt att minnas Lenins analys av reformismen. Enligt Lenins är socialdemokratiska partier borgerliga arbetarpartier som i grund och botten stöder kapitalistklassens intressen men som ändå stöds av arbetarklassens majoritet. När de socialdemokratiska partierna glider allt längre högerut, har det ingenting att göra med vem som leder partiet utan bara med socialdemokratins grundläggande lojalitet med kapitalismens intressen, speciellt i kristider. Vänstern behöver minnas detta inför framtiden.

DEN REFORMISTISKA vänstern är också i kris. Det gamla kommunistpartiet erbjuder inget alternativ. Med en vag retorik om 'folkets ekonomi' och genom att framhålla vikten av att rösta på dem och behovet av "realistiska lösningar" kämpar man för att skydda sig från massrörelsens påtryckningar. De har till och med glömt bort sin tidigare favoritslogan: "Ut ur EU och eurosamarbetet!". Deras ledare påstår att sådana krav nu skulle leda till katastrof.

DETSAMMA GÄLLER Synaspismos, eurokommunister med kopplingar till den Europeiska vänstern inom EU. Synaspismos föreslår ett nära samarbete mellan alla som är motståndare till de nyliberala krafterna inom EU i hopp om att reformera EU inifrån. Detta banar väg för en koalitionsregering med socialdemokratin som nu genomgår sin största kris sen 30-talet. Men det finns flera erfarenheter att dra lärdom av som visar problemen med denna strategi. Ett exempel är det italienska partiet Rifondazione Communista som samregerade med det socialdemokratiska partiet och därigenom demoraliserade en livlig rörelse. Detta ledde i sin tur till att Berlusconi och hans fascister kunnat dominera den politiska scenen i Italien. Ett annat är vad som hände efter valen i Berlin där Die Linke beslöt sig för att delta i en regional regering med en uttalat nyliberal agenda.

DESSUTOM förespråkar Synaspismos inte alls en konkurs underifrån, som en stor del av vänsterrörelsen gör just nu, utan ser speciella Euro-obligationer, garanterade av Europeiska centralbanken (ECB) som lösningen på krisen. Men det som pågar är en kris inom hela det kapitalistiska systemet. Varför skall arbetarklassen stå för

Åtskilliga demonstrationer och generalstrejker har skakat den grekiska överklassen

notan nu med endast en vag förhoppning om att samma bankirer och politiker kommer ändra sin politik?

DET ÄR SORGLIGT att se aktivister i Grekland stödja Synaspismos linje när majoriteten av befolkningen anser att EU (och IMF) är en förhatlig kapitalistorganisation som de gärna skulle störta.

Vänsterns väg framåt

Den gamla vänsterns strategier förklarar varför den radikala vänsterorganisationen Antarsya (som betyder uppror på grekiska) har blivit så populär bland aktivister på universitet, på torg och arbetsplatser. Paroller som "Vi vägrar betala kapitalisternas skulder, nationalisera bankerna och ut ur EU" utmanar hela det politiska systemet och banar väg för ett antikapitalistiskt alternativ till hur krisen ska hanteras. Antarsya vann 100 000 röster i ett kommunalval förra året. Detta tog både media och de etablerade politiska partierna på sängen. Antarsya är en sammanslutning av radikala vänsterorganisationer och sammanför de bästa aktivisterna från universitet och arbetsplatser. Om det inte vore för Antarsya hade den reformistiska vänstern lyckats demoralisera massorna och få ett slut på protesterna. Media har ofta attackerat Antarsya eftersom organisationen spelat en central roll i ockupationerna av universiteten samt i antirasistiska och antifascistiska rörelser. I slutet av oktober kommer Grekland att lamslås av nästa generalstrejk som kommer att vara i 48 timmar. Det är troligt att Greklands socialdemokratiska regering kommer falla på grund av det enorma trycket från massprotesterna. Nyckeln till seger är att fortsätta strejkerna, att skapa fackföreningskommittéer underifrån som tar initiativet från fackföreningsbyråkraterna och föra fram nya politiska alternativ till de tusentals aktivister som avskyr socialdemokratin och det kapitalistiska systemet.

Nyckeln till seger är att fortsätta strejkerna, att skapa fackföreningskommittéer underifrån som tar initiativet från fackföreningsbyråkraterna och föra fram nya politiska alternativ

DET FINNS NU en ny kraftfull rörelse som frodas mot den globala kapitalismens kris. Inspirerade av den arabiska våren är rörelserna i Spanien, Chile, Aten och USA ett hot mot kapitalismens finansiella och sociala kaos. Men för att komma vidare behövs Marx och Lenins revolutionära idéer.■

• **Översättning:** Ann Olsson-Gislow

MÅNGKULTUREN

- SOM HÖGERNS NYA HOTBILD

De nyfascistiska rörelserna i Europa har gjort mångkulturen till sin fiende nummer ett, och även Breiviks hat var riktat mot mångkulturen och dess försvarare. **Martin Kehlmeier** tar sig en närmare titt på innebörden av mångkultur, och argumenterar att begrepp som kultur och rasism inte är nya följeslagare.

I oktober 2010 förklarade den tyska förbundskanslern Angela Merkel att "multikulti", tanken att människor med olika kulturell bakgrund kunde leva lyckliga tillsammans, inte fungerande. Tidigare hade samma Merkel hyllat mångfalden i det tyska fotbollslandslaget för herrar där en spelare med turkiskt påbrå, Mehmut Özil, spelar en tongivande roll. Men nu blåste andra vindar och kulturell mångfald var en död idé. Det som hade hänt mellan Merkels uttalanden var att Thilo Sarrazin, tidigare i ledningen för den tyska centralbanken hade släppt sin bok *Tyskland avskaffar sig själv*. I den argumenterar han för att hög invandring och invandrares höga födelsetal leder till att Tyskland just avskaffas; upphör att existera. Genom sitt ställningstagande öppnade Sarrazin upp portarna för en flodvåg av nationalistisk populism som övriga politiker hade att förhålla sig till.

Merkel är bara en av en rad europeiska toppolitiker som tagit strid mot ett påstått multikulturalistiskt paradigm. Den brittiska premiärministern David Cameron attackerade multikulturen (mångkulturen) som ett från statens sida drivet projekt att låta människor vara olika. Han ville istället se en "muskulös liberalism" vilket tycks betyda att tvinga människor att acceptera liberala friheter. Detta ska, enligt Cameron, ersätta en mångkultur som urholkat den samhälleliga gemenskapen och gett bränsle åt extrem islamism och terrorism. Så istället för att ta tag i den skriande ojämlikheten och stoppa den nedmontering av välfärden som Storbritanniens kapitalister nu ser fram emot, men som en stor del av befolkningen fasar för, så är det alltså tvångsframkallade liberala värderingar som är vägen framåt för Cameron. I Nederländerna har Geert Wilders etablerat sig genom att framställa sig som en kraftkarl med uppdrag att rädda Europa från en inbillad "islamisering". Det europeiska sättet att leva, vad det nu är, är hotat av de muslimska massor som försöker erövra kontinenten genom barnalstring. Med andra ord så har i land efter land en högerpopulistisk vind blåst fram där den egna kulturen sägs vara hotad av invandrade och främmande kroppar som inte hör hemma här i Europa, de har ju inte "vår" kultur. I Sverige bärs kritiken av mångkulturen främst av Sverigedemokraterna. De kallar sig gärna för "det Sverigevänliga partiet" och låter en högernationalism med rötterna i det sena 1800-talet gå hand i hand med ett avståndstagande från idén om ett mångkulturellt samhälle. Partiledaren Jimmie Åkesson gick så långt att han påstod att en växande muslimsk befolkning i Sverige var "vårt största utländska hot sedan andra världskriget". Det framgår dock inte vem "vi" skulle vara. Men svaret ligger i att "vi" är de som har samma kultur, den svenska.

När vi bryter ned kulturbegreppet i mindre delar märker vi att så gott som alla av oss är ohjälpligt mångkulturella

Vad är kultur?

Så varför denna besatthet av kultur? Och vad menas egentligen med begreppen "kultur" och "mångkultur"? Ja, däri ligger en anledning till det upphetsade tonläget som råder idag. Dessa begrepp är nämligen tillräckligt vaga och mångtydiga för att kunna användas efter debattörens behag. Begrepp som "mångkultur" och "multikulti" slängs fram i debatten men det är sällsynt med tydliga besked om vad som avses.

Ofta menar vi med kultur något i stil med "en uppsättning normer och beteenden som upprätthålls av en grupp". Det är naturligtvis märkligt att som SD koppla ihop sin kulturdefinition med vilken nationalitet vi har. Det är tämligen uppenbart att det råder mycket liten enighet om vad denna svenska kultur skulle bestå i. Snarare måste vi bryta ned kulturbegreppet i mindre delar för att se vilka tillhörigheter vi har. När vi väl gör

Lunchlådor, väggbonader, köer...
Alla exempel på svensk kultur enligt SD

det så märker vi att så gott som alla av oss är ohjälpligt mångkulturella.

Det är inte bara så att vi själva tillhör olika kulturella gemenskaper, vi är unga eller gamla, bor i staden eller på landet, har olika kön och klassbakgrund. Det är dessutom så att även den ”svenska kultur” som en del högerdebattörer vill avgränsa från andra kulturer är ett sammelsurium av influenser från alla möjliga håll. Till och med Drottningholms slott bär intryck från den arabiska delen av världen i sin arkitektur. Och den mat vi äter, musik vi spelar och poesi vi läser har även den formats i samspel med människor i andra delar av världen.

Men det har inte hindrat att det ändå gjorts försök att definiera en kulturell gemenskap. 1948 ville den konservativa poeten och antisemiten T.S Eliot definiera engelsk kultur som ”Derby Day, Henley Regatta, Cowes, the twelfth of August (dagen då jaktsäsongen börjar, min anm.), a cup final, the dog races, the pin table, the dart board, Wensleydale cheese, boiled cabbage cut into sections, beetroot in vinegar, 19th century gothic churches, and the music of Elgar”. Sverigedemokraterna vill inte vara sämre utan försöker fånga den svenska kulturen i följande passage:

> ”Typiskt svenskt kan väl vara köande, att sätta sig på ett helt tomt säte på bussen, att ha med sig matlåda till jobbet, att betala tillbaka 5 kr till en vän eller släkting, att inte vilja sticka ut, att lägga julklapparna under granen, att titta på Kalle Anka på julafton, att dricka snaps och äta sill på midsommarafton, att inte tuta i trafiken, Astrid Lindgren, Selma Lagerlöf, Elsa Beskow, Esaias Tegnér, Vasaloppet, 14 juli på Solliden, folkdans, folkmusik, bonader på väggarna, Carl Larsson, trasmattor, ljus inredning, att hålla upp dörren för den som kommer efter och att inte tränga sig på.”

En sentida konstruktion

Det vilar ett löjets skimmer över dessa försök. De beskriver ytliga beteenden och markörer som förutom ytligheten också är tidsbundna. Eliot gillade säkert att äta kokt kål som skurits i sektioner men det och hans andra exempel är knappast något som definierar en nationell kultur på ett meningsfullt sätt. SD:s lista innehåller till stor del 1900-talsmarkörer som trots allt själva trängt bort andra markörer av samma slag. Tecknad Disneyfilm på julafton bör snarare kopplas ihop med kapitalismens mediala revolution än en uråldrig svensk kultur.

Istället är det som SD förknippar med svensk kultur en sentida konstruktion. Under 1800-talet genomgick de flesta Europeiska stater en process där en bildad borgerlighet gjorde vad den kunde för att gjuta samman den mångfald som rådde till en enhetlig kultur. I Sverige lånade vi friskt från Tyskland för att forma våra högtider. Litterära sällskap bildades för att fostra medborgarna i nationalistisk anda, nationalsånger skrevs och framfördes, museer och statyer av kungar byggdes. Allt för att skapa en ”svensk kultur”. Detta projekt var ett partikularistiskt projekt i direkt konkurrens med den socialistiska tendensen vars solidaritet och gemenskap var egalitär och byggde på klass. När den socialistiska rörelsen blev ett reellt hot mot den på nationalstaten beroende kapitalismen så blev nationalismen alltmer aggressiv med kulmen i fascismen.

När den socialistiska rörelsen blev ett reellt hot mot den på nationalstaten beroende kapitalismen så blev nationalismen alltmer aggressiv med kulmen i fascismen

Så när en av SD:s ”tänkare” i Svenska Dagbladet slår fast att ”den svenska kulturen har utvecklats organiskt under mer än tusen år och gör sig inte betjänt av påtvingad mångkulturalism, massinvandring eller islamisering.” så är det en fortsättning i mer extrem anda av samma borgerliga projekt. Men det är naturligtvis inte bara den svenska kulturen som essensialiseras,

i Sverigedemokraternas och de övriga motståndarna till mångkulturens tankevärld så blir en kulturell tillhörighet något som ger en fast och oföränderlig identitet. Särskilt muslimer framställs som obotligt fast i en kulturell tillhörighet där bön fem gånger om dagen och en negativ syn på kvinnor är definierande egenskaper.

Ideologiska funktioner

Vi kan nu få syn på några av kulturbegreppets ideologiska funktioner. Kritiken av mångkulturen fungerar ofta som en politiskt accepterad rasism. Andra världskrigets fasor ledde till att uttalanden som Högerns (dagens Moderaterna) Karl Magnussons "Jag känner mig icke tilltalad av utsikten att få vår jordbruksbefolkning uppblandad av en ras som kanske är mycket fjärmad från vår egen." inte fick någon plats i det offentliga samtalet. ("Rasen" som Magnusson fruktade var naturligtvis judarna.) Rasläran var misskrediterad så ett nytt sätt att tala om folk och folk fick ta dess plats. Det dröjde innan "kultur" hade tagit dess plats men 1978 kunde Margaret Thatcher, centerledaren Annie Lööfs förebild, känna sympati med de britter som var "really rather afraid that this country might be rather swamped by people of a different culture".

Åren gick och runt om i Europa började högerpopulistiska och i vissa fall fascistiska rörelser ta för sig allt mer. Men istället för att tala om hudfärg och gener var det nu begrepp som kultur och det ännu mer abstrakta "civilisation" som utgjorde vapnen mot de med mörkare hudfärg och svartare hår. Under en föreläsning 1992 gick den amerikanska statsvetaren Samuel Huntington så långt att han hävdade att framtidens konflikter skulle stå mellan olika civilisationer vars sätt att leva och kulturer skilde sig åt på ett närmast metafysiskt plan. Planen var därmed krattad för att piska upp ett hat och en skräck för det främmande. Men begreppet "ras" spelade ingen större roll i sammanhanget. Om det var deras kultur som det var fel, hur kan det då vara rasism? Om det är mångkultur som kritiseras och inte rasblandning så är det väl inte rasism?

Det enkla svaret på frågan är att rasism alltid handlat om kultur. Det rasistiska tänkandet har alltid handlat om att hierarkiskt ordna inte bara fysiska egenskaper utan lika mycket beteenden och kulturella uttryck. På så sätt har vita västerlänningar kunnat motivera underkuvandet, plundringen och mördandet av mörka "vildar". Men endast mörk hud skapar ingen vilde. Varje rasistisk diskurs innehåller föreställningar om den Andres kultur. De fysiska attributen, verkliga eller inbillade blir tecken som markerar ett avvikande och oönskat beteende.

Rasism har alltid handlat om kultur och om att hierarkiskt ordna inte bara fysiska egenskaper utan lika mycket beteenden och kulturella uttryck

Så när idéhistorikern Svante Nordin i tidskriften Axess diskuterar vilka invandringens konsekvenser är så ser han de stora problemen i invandrarens inställning till demokrati, åsiktsfrihet, tolerans och sekularism. För att inte tala om de invandrades syn på familj, barnuppfostran och kvinnans ställning. Och hur uppstår problemet enligt Nordin? Jo, när de kommer hit och "samtidigt för de med sig åtskilligt från deras kultur". På samma sätt ville folkpartisten Mauricio Rojas förklara vissa invandrargruppers kriminalitet med deras kulturella bakgrund. För att förklara varför kravaller brutit ut i en av Malmös fattigaste stadsdelar Rosengård ville socialantropologen Aje Carlbom ha det till att det var mansidealen hos unga män med rötterna i Afrika, Mellanöstern och östra Europa som var den huvudsakliga förklaringen till att bilar brann just där och inte i "svenska (sic) medelklassmiljöer". Genom att tala om kultur istället för ras, hudfärg eller andra fysiska attribut så undviks uppenbar rasism. Men funktionen är densamma och rasismen kan därmed överleva, om än i förtäckt form.

På samma sätt kan skulden för bostadssegregation skjutas över på invandrare och frågan om rasism på bostadsmarknaden undvikas. Således är problemet med bostadssegregation och "enklavisering" reducerbart till invandrades eller ättlingar till invandrades ovilja att bo med andra än de själva. Den drastiskt sjunkande andelen hyresrätter och att arbetslösheten är högre hos den första gruppen är inget som ingår i problembeskrivningen. För t.ex. Johan Lundberg, chefredaktör för tidskriften Axess är det "multikulturalism" som leder till att olika befolkningsgrupper isolerar sig i enklaver. I hans värld har svenska staten drivit på en identitetspolitik som uppmuntrat invandrade att isolera sig i sin kulturella särart. Förutom en övertro på statlig politik så saknas alltså en konkret, materialistisk analys. Och för Lundberg och hans gelikar är ingen sådan nödvändig, det är ju "multikulti" som är boven i dramat. Men faktum är att så gott som alla de problem som Lundberg och hans gelikar vill lasta mångkulturalismen för är konsekvensen av rasism och ökade klassklyftor. Lundberg och hans gelikar tycks inte oroa sig nämnvärt över att överklassen "enklaviserar" sig på Lidingö och i Vellinge kommun.

Men rasismen fungerade också för att, i kombination med en från slutet av 1800-talet alltmer aggressiv nationalism, verka som ett sammanhållande kitt. Genom att definiera "vildarna" som lägre

Rosengård och Vellinge. Vilket av dem är ett exempel på en enklav där befolkningen isolerar sig i sin kulturella särart?

stående varelser kunde alla de som inte var ”vildar” känna en samhörighet utöver klassgränserna. Rasism och nationalism har alltid fungerat som en våt filt över olika samhälleliga konflikter. När Svante Nordin i sin ovan nämnda beskrivning oroar sig över hur invandrares kulturella bagage får dem att ha en problematisk inställning i en rad frågor framstår den liberala svensken som den självklara motpolen. Vi är ju upplysta och strävar efter jämlikhet mellan könen, demokrati och allt annat som är fint. Att inte acceptera den västerländska kulturens överlägsenhet blir nästan ett tankebrott. Att invandrade har levande minnen av västerländsk imperialism och ekonomisk utsugning är ingen förmildrande omständighet... Att svenska män slår sina fruar hellre jobbar än är föräldralediga tycks oväsentligt. Att demokratitanken har enormt starkt stöd över hela världen och inte bara här i Sverige verkar inte nå ända fram.

Klass och kultur

De problem som mångkulturens kritiker orerar om har som sagt sin grund i att klassamhället lever och frodas, och att en förändring kräver bekämpandet av klassklyftor. Därför är det talande att mångkulturalismens kritiker nästan alltid samtidigt är uttalade motståndare till socialism och feminism. När klassklyftorna växer och borgliga politiker vill sänka lönerna och bankirerna stärker sin makt, så är det en avledningsmanöver att gå till storms mot det faktum att inte alla Sveriges medborgare känner något särskilt inför julafton och påsk. Tillspetsat kan vi säga att demoniseringen av andra kulturer går hand i hand med oviljan att ta strid för verkliga problem.

För att göra oss av med rasismen för gott är det nödvändigt att kämpa för att förändra de samhällsstrukturer som föder hat mellan grupper av människor som ser olika ut. Det kräver bekämpandet av klassamhället och den ojämlika maktfördelning som följer i dess spår. I den kampen måste vi stå upp för tanken att många kulturer på samma ställe är berikande och förenar oss med människor som lyder under samma system som oss själva.

Men i ett kapitalistiskt samhälle hamnar kulturella identiteter inför ett enormt tryck till förändring. Genom århundradena har kapitalismen utslätat skillnaderna i hur människor lever sina liv i olika delar av världen. Genom att människor över hela världen utför liknande, ofta monotona arbetsuppgifter, under likadant utformade arbetsdagar skapas en arbetarkultur. Detsamma gäller de som invandrar till Sverige och faktiskt får jobb. Paradoxalt nog så kommer kapitalismen å ena sidan att skapa ett samförstånd mellan dem som inser att de har samma motståndare, de som sitter i toppen av den kapitalistiska pyramiden. Men å andra sidan skapar den hat hos många av de som inte ser genom de ideologiska dimmor om samförstånd och nationell enhet som ofta blir tätare när detta system befinner sig i kris. Därför är ett försvar av mångkulturen, liksom en kritik av stängda gränser mot fattiga länder och omänsklig invandringspolitik oerhört viktig.

Ett försvar av mångkulturen, liksom en kritik av stängda gränser mot fattiga länder och omänsklig invandringspolitik är oerhört viktigt

De krafter som dominerar dagens kulturella uttryck stavas snarast krass kommersialism. Och av de mekanismer som formar dagens kulturer i Sverige är ingen mäktigare än arbetsdagen. Genom att strömlinjeforma våra liv kan vi komma att möta människor med annorlunda bakgrund. Genom att få arbetskamrater eller studiekamrater med rötter i andra delar av världen så öppnas möjligheten till genuina möten. Och 2011 verkar bli ett år när kultur baserat på klass gör ett återtåg. Historieförfalskningen i moderaternas nya partiprogram satte strålkastarljuset på en svensk borgerlig kultur som inte anammat värderingar som demokrati, rättvisa, mänskliga rättigheter och jämställdhet. Men just dessa värderingar är centrala i Occupy-rörelsen och Tahrir-torget, symboler för den nya internationella protestkulturen. En genuin mångkultur förutsätter internationalism och att klassamhället ersätts av något bättre. ■

VAD MENAS MED KLASS?

Vi har bjudit in författaren och socialisten **John Molyneux** att förklara de viktigaste begreppen inom marxismen. I tidigare nummer har John gått igenom både kapitalism, revolution och socialism. Nu har turen kommit till vad som menas med klass.

Begreppet klasskamp spelar en central roll i Marx historieteori. För Marx var klasskampen historiens viktigaste drivkraft och genom den byts ett produktionssätt ut mot ett annat, till exempel feodalism till kapitalism eller kapitalism till socialism. Men vad menas med klass?

I DET MODERNA kapitalistiska samhället har frågan om klass blivit väldigt förvirrad och det är ingen tillfällighet. Å ena sidan används termen överallt – i media, i litteraturen och i det dagliga livet – eftersom existensen av olika skikt i befolkningen med väldigt ojämlika resurser och vitt skilda livsstilar och möjligheter är så uppenbar att de inte kan förnekas. Å andra sidan har eliten ett starkt intresse av att folket, i synnerhet de arbetande, inte utvecklar en tydlig förståelse av klass, med andra ord utvecklar ett klassmedvetande.

I mer än ett sekel har överklassen därför gärna gett ekonomiska bidrag till akademiker (speciellt sociologer) och allsköns tyckare som fört fram alla möjliga teorier och definitioner på begreppet klass. Överklassen har inte i någon större utsträckning brytt sig om innehållet i dessa olika klassteorier - under förutsättning att teorierna ifrågasatte och motbevisade den marxistiska klassteorin, den enda teori som de verkligen fruktar.

Eliten har ett starkt intresse av att folket, i synnerhet de arbetande, inte utvecklar en tydlig förståelse av klass, med andra ord utvecklar ett klassmedvetande

DEN VIKTIGASTE STRATEGIN i denna ideologiska mystifiering har varit att behandla klass som en i princip subjektiv fråga som bara rör den enskilda människan och hennes sätt att uppfatta sin egen och andras plats i samhällets sociala struktur. Detta innebär att var och en själv får bestämma vilken klass de tillhör. Max Weber, en sociolog som var verksam under det tidiga 1900-talet, är portalfigur när det gäller detta synsätt. Weber fokuserade först och främst på status och statusgrupper - inte på ekonomisk klass, och såg dessa som de viktigaste faktorerna i det sociala samspelet i samhället. Han definierade ”status” som den prestige man åtnjuter i andras ögon.

Även när klass definieras med hjälp av yrkestillhörighet, som oftast är fallet i statlig och sociologisk statistik, kan det verka som ett objektivt kriterium. Men rangordningen av yrkena – till exempel lärare som medelklass, hantverkare som arbetarklass – görs utifrån en subjektiv uppfattning om olika yrkens status.

Om man menar att klass är ett subjektivt begrepp så blir klass högst föränderligt och kan variera över längre och kortare tidsperioder och mellan länder. Ett subjektivt klassbegrepp öppnar också dörren för argument som att indelningen i klasser har försvunnit eller inte längre har någon betydelse samt att en politisk förståelse av samhället utifrån en klassanalys är omodernt.

MARXISMEN, trots att den självklart ser klassmedvetande som viktigt, poängterar dock att klassindelningen är objektiv – den ingår i samhällets grundläggande struktur även om folk inte är medvetna om den. Enligt Marx så baseras klassindelningen på produktionsförhållandena i samhället. Detta beskrivs ofta med frasen ”klass definieras utifrån den arbetandes relation till produktionsmedlen”, vanligen med tillägget att ”det handlar om ägande eller inte ägande”. Men denna formulering är otillräcklig och kan vara missledande även om den pekar i rätt riktning. Slavägare, feodalherrar och kapitalister är alla ägare till produktionsmedel men de tillhör tre olika klasser. På samma sätt äger varken mellanchefer eller butiksanställda några produktionsmedel men de tillhör ändå olika klasser.

För att förstå marxistisk klassteori måste man ha tre saker klart för sig.

FÖR DET FÖRSTA att produktionsförhållandena i samhället bildar en helhet, ett bestämt produktionssystem, och att klasstillhörighet definieras utifrån den roll som den arbetande intar i systemet. Man måste utgå från systemet som helhet, inte från individen.

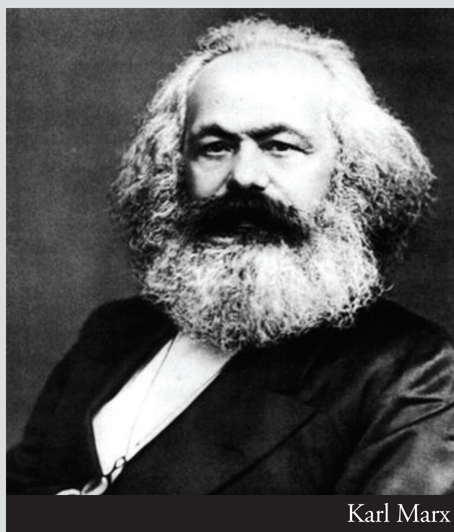
FÖR DET ANDRA att klass inte bara handlar om förhållandet mellan människor och döda ting (produktionsmedlen: t.ex. jord, maskiner, fabriker) utan också om sociala relationer mellan människor; klasser skapas i konflikt med varandra.

FÖR DET TREDJE, det som driver denna konflikt är inte avund eller olika livsstilar eller ens ojämlikhet,

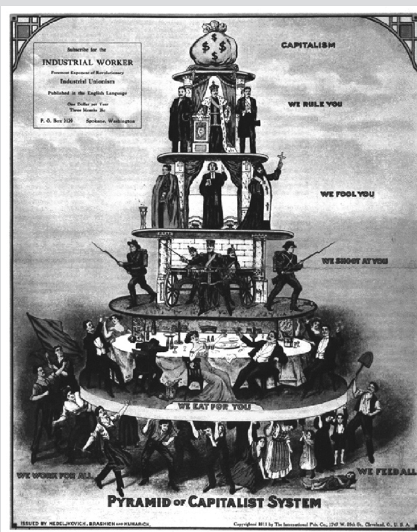

Karl Marx

Max Weber

utan de exploaterande relationerna i produktionen, det vill säga att en grupp människor systematiskt lägger vantarna på det överskott (profit) som skapas av en annan grupp människor. Klasskampen har sitt ursprung i utsugningen i produktionsprocessen och denna utsugning av andra fortplantar sig därifrån ut till alla aspekter av samhällslivet.

DET ÄR BEGREPPET EXPLOATERING som ger Marx klassteori sin särställning och det är detta begrepp som saknas i borgarnas, liberalernas och sociologernas redogörelser. Utsugningen skapar en objektiv intressekonflikt – först om lönen, antalet arbetstimmar, arbetsförhållanden och så vidare och sen om bostadssituationen, hälso- och sjukvården, utbildningsväsendet, upprätthållande av lag och ordning, utrikespolitiken (ska pengarna läggas på krig eller ska pengarna läggas på välfärdsbygge) bara för att ta några exempel.

Om man tillämpar denna analys på det moderna kapitalistiska samhället (det finns viktiga lokala variationer) kommer man att finna i princip samma klasstruktur i alla utvecklade länder.

I samhällstoppen kommer vi att finna överklassen eller kapitalistklassen som äger och kontrollerar de viktigaste produktionsmedlen och som lever på vinsterna (profiter) de gör på de löneanställdas arbete. Alla medlemmar i överklassen sysslar inte personligen med att anställa folk och håva in profiter (till exempel toppolitiker och statstjänstemän) men de är alla knutna till systemet och beroende av det.

MOT DEN HÄRSKANDE klassen står majoriteten, arbetarklassen, som lever av att sälja sin arbetskraft och som exploateras av kapitalistklassen. Till arbetarklassen hör både kroppsarbetare och tjänstemän – sjuksköterskor och lärare såväl som hamnarbetare och bilarbetare. Alla som lever främst på att sälja sin arbetskraft tillhör arbetarklassen, antingen de arbetar i gruvor och fabriker eller som telefonförsäljare eller gymnasielärare.

MELLAN DESSA TVÅ KLASSER finns olika mellanliggande skikt, vanligen kallade medelklassen, som flyter ihop med den härskande klassen i sina övre skikt och ihop med arbetarklassen i sina undre. Det finns två sektorer inom medelklassen som båda är hierarkiskt organiserade. Å ena sidan har vi småföretagare (småborgarna) som antingen jobbar själva eller har några få anställda. Å andra sidan har vi direktörer/chefer på mellannivå som kan tyckas tillhöra arbetarklassen eftersom de inte själva äger produktionsmedel utan är lönetagare. Men de är inte betalda bara för att arbeta och de är inte heller exploaterade, De får betalt för att administrera och upprätthålla utsugningen av dem som arbetar under dem. Sådana mellanchefer finns inte bara på privata företag utan också på skolor, sjukhus och inom den statliga byråkratin.

DET ÄR KAMPEN mellan kapitalistklassen och arbetarklassen som karaktäriserar det politiska landskapet i det moderna samhället. Medelklassen har en stor betydelse - kapitalistklassen kan inte styra samhället utan dem - men medelklassen tenderar att vackla mellan kapitalistklassen och arbetarklassen. Vem medelklassen för tillfället stöder, beror på vilken av de två som har den starkaste politiska dragningskraften.

I många mindre utvecklade länder finns en annan stor klass, nämligen bönderna. De spelar en avsevärd roll inom produktionen och i politiken men även i de länder där bönderna är i majoritet, är det oftast mellan kapitalister och arbetare som de avgörande slagen utspelas. Och globalt sett står det helt klart att mänsklighetens öde kommer att avgöras i striden mellan den internationella borgarklassen (bourgeoisien) och den internationella arbetarklassen (proletariatet). ■

Medelklassen har en stor betydelse - kapitalistklassen kan inte styra samhället utan dem - men medelklassen tenderar att vackla mellan kapitalistklassen och arbetarklassen. Vem medelklassen för tillfället stöder, beror på vilken av de två som har den starkaste politiska dragningskraften.

• **Översättning:** Ann Olsson-Gislow

HAR KRISEN FÖRÄNDRAT ARBETSLIVETS STRUKTUR? FINNS PREKARIATET?

När ungdomsarbetslösheten eskalerar och motståndet gror menar en del att det är en ny klass på uppgång: den ”otrygga arbetaren”, eller prekariatet. Nedan återpublicerar Antikapitalist en intervju med sociologen **Kevin Doogan**, som skrivit boken *New Capitalism? The transformation of work*, och menar att det inte är fullt så enkelt.

Unga människor utan fast arbete har spelat en viktig roll i motståndsrörelsen i både Grekland och Spanien. Hur ser du på det som sker?

Det är upplyftande att se oron i finansvärlden över att de ungas upprorsanda ska sprida sig till hela medelhavsområdet. Men det är viktigt att förstå vad som pågår med ungdomsarbetslösheten, i Spanien i synnerhet, men även mer generellt. Krisen omstöper åldersprofilen på den anställda arbetskraften i Europa. Under tidigare nedgångar har äldre arbetare lämnat arbetsmarknaden i stora horder vilket lättat trycket något på de unga arbetssökande, men i denna krisen har för närvarande medelåldern för de som lämnar arbetsmarknaden stigit med fem år på grund av förändringar i pensionssystemet samt att huspriserna gått ned. Detta intensifierar unga människors upplevelse av krisen.

I Spanien, ett land med en exceptionellt hög andel arbetare med tillfälliga kontrakt, så är situationen unga möter en med både extrema och koncentrerade nackdelar. Unga spanjorer som lämnar skolan är med europeisk standard väldigt dåligt rustade och dåligt utbildade, dessutom är andelen som slutar utan utbildningskvalifikationer det dubbla jämfört med EU-genomsnittet. Ungdomsarbetslösheten i åldersgruppen 15-24 år ligger på 45 % och i åldersgruppen 15-19 år ligger den på 65 %. Arbetslösheten minskar kraftigt från dessa nivåer när arbetare blir äldre. Samtidigt är det viktigt att se detta i en större kontext som inkluderar hela den spanska arbetarklassen.

Vi bör inte acceptera idén om någon ungdomsunderklass eller, som blivit på modet, att tro att de unga arbetslösa utgör ett prekariat, skilt från resten av arbetarklassen. Sedan krisens början har 52 % av de förlorade arbetstillfällena i Spanien varit i byggsektorn och 90 % av det totala antalet förlorade jobb var tillfälliga. Så unga människor har känt av krisen mer intensivt, men den är något som hela arbetarklassen känner av. Kraven från organisationen ”Youth With No Future” (Ungdomar Utan Framtid) handlar om jobb, pensioner och bostäder, vilket är samma frågor som rör den breda klasskampen mot nedskärningar. Så de är en del av rörelsen, inte separerad från den.

Vi bör inte acceptera idén om någon ungdomsunderklass eller tro att de unga arbetslösa utgör ett prekariat, skilt från resten av arbetarklassen. Unga människor har känt av krisen mer intensivt, men den är något som hela arbetarklassen känner av

Så innebär detta att det inte finns osäkra anställningar?

Vi måste skilja mellan ideologi och strukturella förändringar. Beviset för en förändring av arbetets natur, karaktäriserat av nya mönster av avtal mellan arbetare och arbetsgivare baserat på kortsiktiga eller tillfälliga kontrakt, förklarar inte de utbredda uppfattningarna om otrygga anställningar. Opinionsundersökningar genomförda under de senaste åren pekar på att mer än 30 % av arbetskraften tror att deras arbete är seriöst hotat, men detta överstiger kraftigt takten på uppsägningar. Så vi måste skilja på rädslan för och sannolikheten att förlora jobbet.

Tänkaren Pierre Bourdieu beskrev *précarité* som en form av social kontroll där rädsla och osäkerhet är överdriven för att disciplinera arbetare. Det är föreställningar som sprids av chefer, media och staten, men det sprids också av arbetare och deras organisationer. Därför är det viktigt att vi inte repeterar och förstärker rädslorna för att förlora jobb eller att överdriva trender mot mer osäkra anställningar. Även fackföreningar och vänsterkommentatorer, till och med marxister, är skyldiga till att överskatta hotet om outsourcing, teknologiska förändringar och osäkerhet på arbetsmarknaden.

Jag tror inte arbetare kommer organisera sig kring frågan om osäkra anställningar, men de kommer kämpa för välfärden, pensioner, löner och förmåner samt, när omständigheterna tillåter, mot uppsägningar. Jag menar att det finns ”vänstertoner i den nyliberala kören”, när många av de som sympatiserar med arbetares kamp uttrycker en pessimism över arbetarnas förmåga att försvara och driva sina egna intressen.

Bland dessa kommentatorer finns det många som argumenterar att klasskamp numera är irrelevant eftersom företag helt enkelt kan flytta produktionen till Syd. Du argumenterar i din bok att detta inte stämmer. Varför?

Det finns en väl etablerad bild av att arbetsvillkoren har förändrats. Globalisering innebär för många att företag bara kan packa ihop och sedan

finkamma planeten för att hitta den billigaste arbetskraften att exploatera. Eftersom kapital är mobilt påstås det att maktbalansen har förändrats till arbetares nackdel och arbetare har få alternativ annat än att acceptera attacker på våra löner och villkor, arbetslöshet eller korta anställningar. Statistiken visar en annan bild. Trots den snabba tillväxten i Kina och Indien är multinationella företag fortfarande djupt rotade i sina hemmamarknader. Om du tar multinationella företag i USA som exempel, har balansen mellan inhemska och utländska förehavanden knappt förändrats under de senaste tre årtiondena.

Demonstrationer i Spanien, ett land med extremt hög ungdomsarbetslöshet

Om kapital helt enkelt bara var intresserat av att hitta billig arbetskraft skulle multinationella bolag sammanstråla i subsahariska Afrika. Ändå har stora områden i det Globala Syd, bestående av de fattigaste länderna i världen, ratats av utländska investerare. Honda, Nissan och Toyota etablerade bilfabriker i Storbritannien, inte för att brittiska löner var låga, utan för att de ville ha tillgång till den europeiska marknaden. Den största delen av utländska investeringar har varit inriktad på de rika marknaderna i industriländerna.

Din bok kom ut just när den ekonomiska krisen blev kännbar. Efter tre år, vad har förändrats och vad är fortfarande likadant?

Detta är en global kris som är på samma skala som produktionsförlusterna på 30-talet, men det är andra spridningsmekanismer är genom finans eller genom handel. Detta innebär att följderna i fråga om arbetslöshet är ganska ojämn. I Holland har arbetslösheten förändrats lite kring 4-5 %, men den har skjutit i höjden på Irland och i Spanien har den nått 25 %.

Den goda nyheten är att det är osannolikt att arbetslösheten når 30-talets nivåer när andelen utan arbete i USA nådde 25 %, Tyskland nästan 30 % och i Storbritannien 20 %. Den dåliga nyheten är att återhämtningen kommer ta längre tid. Förra året förutspådde Internationella Arbetsorganisationen (ILO) att sysselsättningsnivåerna från före krisen inte kommer nås före 2013. Nu har det skjutits upp till 2015, med alla möjligheter att det skjuts upp igen. Budgetnedskärningarna som stater, banker och aktieägare kräver kommer förlänga den Stora Recessionen, även om arbetslösheten inte blir lika hög som under 30-talets depression.

En del arbetare, speciellt i offentlig sektor, kanske överväger att bita ihop och tolerera lägre löner eller arbeta ett par extra år för att komma igenom en tuff period. Men offensivens natur innebär att det kommer att komma våg efter våg av attacker på löner, pensioner, förmåner och arbete. De traditionella partierna har accepterat åtstramningslogiken och kommer försöka begränsa debatten till ett tidsschema för nedskärningarna.

Det är därför nödvändigt att formulera ett alternativt politiskt svar baserat på att arbetare inte kommer betala för bankernas spelskulder eller offra välfärdsstaten för att tillfredsställa finansmarknader.

Offensivens natur innebär att det kommer att komma våg efter våg av attacker på löner, pensioner, förmåner och arbete. De traditionella partierna har accepterat åtstramningslogiken och kommer försöka begränsa debatten till ett tidsschema för nedskärningarna

Pågår det försök att omstrukturera kapital för att hantera krisen?

Krisen utvecklas i olika faser. Det som ursprungligen var en bostadskris muterade till en finanskris, därefter en ekonomisk kris och nu, speciellt i Europa och USA, en nationell skuldkris. Det innebär att det känns annorlunda jämfört med tidigare nedgångar. Bankernas räddningspaket omlokaliserade recessionen från den privata till den offentliga sektorn och det är välfärdsstaten som får ta attackerna med omstrukturering. Vi måste förstå hur den offentliga sektorns arbetsmarknad fungerar, därför att den är annorlunda än den privata sektorns och har sin egen dynamik och system för planering och finansiering.

Arbetslösheten har inte stigit så skarpt som den gjorde under 80-talets recession, men omstruktureringarna som man vill tvinga på offentlig sektor innebär att nedskärningarna inte är begränsade till jobb. De utgör en mycket bredare attack på löner, förmåner, pensioner och pensionsålder. Elitens agenda är extremt ambitiös och koncentrerad på en väldigt kort tidsram. I Storbritannien fick bankerna till 2019 för att göra mindre anpassningar, den offentliga sektorn har till 2014 på sig att göra drastiska nedskärningar. Thatcher tog ett årtionde på sig för att privatisera 10 % av ekonomin och hon valde sina slagfält med omsorg. Dagens mycket svagare brittiska konservativa regering verkar vårdslös i jämförelse. ■

Publicerades tidigare den 27 augusti 2011 i Socialist Worker

• **Översättning:** Helena Dübeck

HETS! En bok om skolan

Sven-Eric Liedman

I *Hets* tar Sven-Eric Liedman det stora, långa och djupa perspektivet på utbildning, bildning och skolväsende. Det i sig är befriande i vad som annars är en ytlig skoldiskussion - dominerad av skolministern och före detta militären Jan Björklund, med det förrädiska sunda förnuftet och floskler som främsta drivkraft, och därtill uppbackad av fuskstatistik.

***HETS* INLEDS ISTÄLLET,** på tvärs med tidsandan, med att prata om skrivkonstens födelse och därifrån arbetar sig författaren vidare. Det som är ett genomgående tema är en utveckling bort från insikt och djupare förståelse till det som i boken kallas pseudokvantiteter, där det omätbara förvandlas till något meningslöst men mätbart. Poängen är att då blir ligatabeller och sållning möjliga.

LIEDMAN GÅR VIDARE med en intressant analys av EU-direktivens kunskapssyn och visar på begrepp som inte betyder det man tror vid en första anblick. Ta exempelvis en klassisk folkbildningstanke som det livslånga lärandet. I dagens skoldiskussion betyder det ”individens oavlåtliga anpassning till en föränderlig arbetsmarknad och inte en människas kunskapsväg från sparkbyxor till rullator”. På samma sätt är det med begrepp som kunskap och kompetens. Vad menas? Vems behov tillfredställs? Det skolområde som Liedman behärskar bäst är naturligtvis universitetsvärlden och humaniorans roll eller idag snarare ickeroll i samhället. Här får läsaren en gedigen genomgång av historiska förändringar och synsätt som är applicerbara på fler områden.

TROTS AVGRÄNSADE KAPITEL och vissa återkommande teman är *Hets* ändå en ganska spretig bok med många röda trådar, och det är både en styrka och en svaghet. Boken ger oerhört många uppslag till fortsatta tankar och diskussioner, och lämpar sig väl till en studiecirkel för lärare och pedagoger. Men den är å andra sidan ganska svår att läsa från pärm till pärm, och bokens titel antyder att den är en vass raljerande debattbok, och det är den inte.

DET SOM JAG SAKNADE, och som bara nämns i boken, är en analys av begrepp som New Public Management i relation till utbildning. New Public Management är enkelt uttryckt styrningsmekanismer från näringslivet som nu används i offentlig sektor, till exempel att man ser på elever som kunder, att budget blir det överordnade målet och så vidare. Nyliberalism är ett nyckelbegrepp för att förstå vad som hänt med skolan när det gäller synen på elever och kunskap, lärarens roll och arbetssituation liksom hur skolor förvandlats till investeringar på börsen. Det innebär exempelvis att utbildning i allt större utsträckning privatiseras och förvandlas till en handelsvara, att skolor sysslar med marknadsföring och att näringslivet får allt mer inflytande över utbildningens innehåll. Här tror jag att jag är oenig med Liedman när han skriver ”vad som har skett och sker får inte reduceras till en ideologi med sina mer eller mindre högljudda språkrör. I vidare mening talar vi här om en lång rad kontrollsystem som ger administratörer och i synnerhet utvärderare av olika slag större inflytande […]”. Här får man känslan av att det finns många träd men ingen skog. Alla dessa kontrollsystem och administratörer bör i min mening ses just som ett resultat av den nyliberala ideologin. Nyliberalism, och specifikt nyliberalism som ideologi under en krisande kapitalism, är den gemensamma nämnaren för många av problemen som tas upp. Därför hade boken vunnit på en tydligare politisk inramning. Sedan behövs det fler böcker för att formulera en skarp kritik från vänsterhåll, och en debatt om alternativ.

Nyliberalism är ett nyckelbegrepp för att förstå vad som hänt med skolan när det gäller synen på elever och kunskap, lärarens roll och arbetssituation liksom hur skolor förvandlats till investeringar på börsen

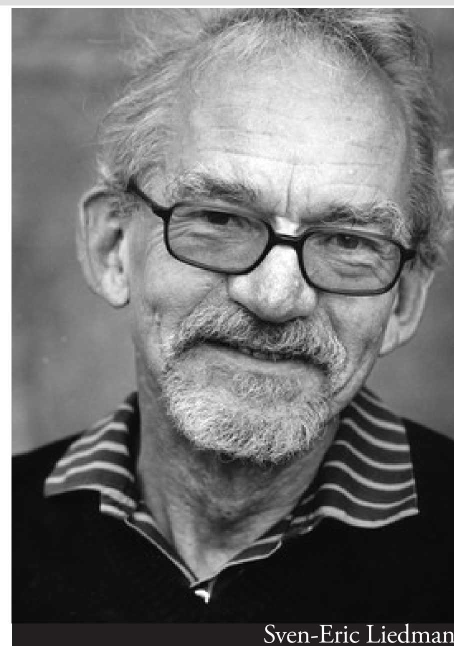

Sven-Eric Liedman

Foto: Cato Lein

MEN SOM YRKESVERKSAM lärare upplever jag mycket av det som beskrivs i boken och det är tacksamt att ha Liedman vid sin sida. Frustrationen i skolvärlden är stor men striden ofokuserad och problemen många. Lärare behöver ta strid både för sin arbetssituation och för att de stora frågorna om demokrati, rättvisa och bildning inte bara blir tomma ord. *Hets* är inget dåligt ställe att börja. ■

• Åsa Hjalmers

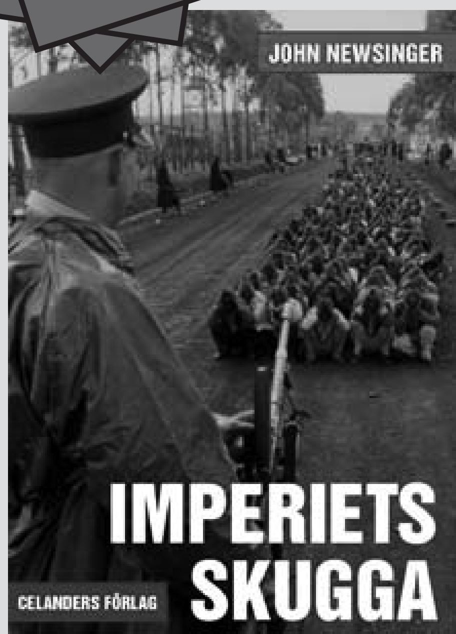

Kulturen | REKOMMENDERAR

MÖTE MED NEWSINGER 20:e NOVEMBER! SE KALENDARIUM, S. 3

Lov och juletider närmar sig. Vad ska göras? Vilka presenter skall köpas? *Antikapitalist* tipsar om både hårda paket och en spännande utställning
Beställ från vårt bokbord: info@socialister.se

• IMPERIETS SKUGGA
- DET BRITTISKA IMPERIETS HISTORIA I 12 KAPITEL

av John Newsinger
Celanders förlag

Det uppstår ständigt nya försök att skönmåla och romantisera det brittiska imperiet, inte minst för att kunna initiera nya ”civiliserande” militära operationer. Newsinger gör ett gediget historiskt arbete för att visa att, inte bara gick solen aldrig ned över det brittiska imperiet utan blodet torkade aldrig heller. Han tar upp allt från slavupproren på Jamaica och opiumkrigen i Kina till Mau-mau-upproren i Kenya och Irak-kriget, och det med en stor portion rättmätig vrede.

• A REBEL'S GUIDE TO ROSA LUXEMBURG

Av Sally Campbell
Bookmarks förlag

En introduktion till den tyska revolutionären Rosa Luxemburgs liv och idéer.

• DET STORA TÅGRÅNET

Av Mikael Nyberg
Karneval förlag

I oktober släppte SEKO rapporten *Den svenska järnvägen – om orsakerna och kostnaderna för bristfällig politik* som bekräftar det de flesta passagerare vet, det investeras inte i våra tåg. Jämfört med övriga EU ligger vi i botten tillsammans med Estland, Lettland och Litauen. Mikael Nyberg granskar hur vi hamnat här. Den nyliberala marknadsanpassningen har skiftat fokus från passagerare och problemlösning till bråk om kontrakt, fuskjobb och vinstjakt. Och det finns ett samband mellan finansbubblorna och vårt trasiga järnvägssystem.

• EKONOMIHANDBOKEN

Av Johan Ehrenberg och
Sten Ljunggren
ETC förlag

Nu i ny upplaga med tillagda avsnitt om finanskrascher, klimatkris och om offentlig ekonomi.

• ANARCHISM: A MARXIST CRITICISM

Av John Molyneux
Bookmarks förlag

Både Indignados-rörelsen i Spanien och Wall street-protesterna, som nu sprids över världen, har influerats av anarkistiskt inspirerade idéer. Molyneux menar att varje marxist bör välkomna dessa rörelser men ser också ett behov av debatt om vägen framåt. Han tar upp det som han ser som svagheter i den anarkistiska idétraditionen kring synen på staten, individen och organisation liksom dagens debatter om direkt aktion, autonomism och beslutsfattande.

• WILL THE REVOLUTION BE TELEVISED?
- A MARXIST ANALYSIS OF THE MEDIA

Av John Molyneux
Bookmarks förlag

För dig som funderar på varför reality-tv handlar om den gode miljonären men inte den stridbara fackrepresentanten, eller varför medierapporteringen om krisen fokuserar på Grekland och inte de tyska bankerna.

• FRIDA KAHLO & DIEGO RIVERA

Den 23 oktober öppnar en utställning på Göteborgs konstmuseum med porträtt och oljemålningar av det radikala konstnärsparet Diego Rivera och Frida Kahlo. Utställningen pågår till den 22 januari. ■

HISTORIA UNDERIFRÅN

SKOTTEN I ÅDALEN 1931 är den mest omdebatterade händelsen i den moderna svenska arbetarrörelsens historia. Händelserna i Ådalen kan sägas vara kulmen på en allt hårdare kamp mellan den organiserade arbetarklassen och kapitalistklassen. På grund av hoten om en revolution underifrån 1917 accepterade till slut överklassen och den politiska högern den formella politiska demokratin. Rösträttsreformerna innebar att arbetarna för första gången i lagens mening fick lika stora rättigheter som de privilegierade klasserna.

Radikaliseringen efter första världskriget och mobiliseringen från arbetarrörelsen säkrade den politiska demokratin i en lång rad länder i Europa, missnöjet var stort med det existerande klassamhället och det lidande som första världskriget hade fört med sig. Men den europeiska arbetarklassen led ett flertal nederlag några år efter krigets slut, framförallt i Italien och Tyskland, och senare även i Sovjetunionen. Detta, i kombination med att kapitalismen började återhämta sig efter krigets förstörelse under 1920-talet, lade grunden till ett konservativt politiskt klimat i Europa. Den svenska socialdemokratin lämnade alla krav på socialism och bli ett helt igenom reformistiskt parti.

Samtidigt var 1920-talet en period av stora konflikter på arbetsmarknaden, före Saltsjöbadsandan och klassamarbetets 1930-tal, strejker var vanliga och arbetsgivarsidan tog inte sällan till lockout och kallade in strejkbrytare i kampen mot fackföreningarna. Man bör också hålla i minnet att 1920-talet var före det egentligen genomförts några omfattande välfärdspolitiska reformer, det fanns ingen välfärdsstat under 1920-talet. Arbetslöshet innebar därför ekonomisk ruin och ett liv i armod för arbetarklassen.

NÄR DEPRESSIONEN drabbade världen 1929, steg arbetslöshetstalen snabbt samtidigt som överklassen tog tillfället i akt att ytterligare sänka arbetarnas löner. I detta läge skärptes klasskampen, på en rad olika orter i landet gick arbetarna i strejk samtidigt som arbetsgivarna kallade in strejkbrytare. I många fall följde våldsamma konfrontationer mellan polis/militär och arbetare. Eftersom det endast var i Ådalen som folk dog för militärens kulor är det denna händelse som blivit mest ihågkommen.

I början av 1930-talet förekom en mängd olika strejker och sympatistrejker på pappersmassafabrikerna i Ångermanälvens dalgång. För arbetsgivarnas del handlade det om att man försökte tvinga på arbetarna lönesänkningar, som sedan skulle sprida sig vidare. Hamnarna var blockerade och den utlösande faktorn för skotten i Ådalen var när fabriksägarna började ta in strejkbrytare, för att få igång exporten av pappersmassa till kontinenten.

“För arbetsgivarnas del handlade det om att man försökte tvinga på arbetarna lönesänkningar, som sedan skulle sprida sig vidare”

DEN FACKLIGA rörelsen protesterade och mobiliserade mot strejkbrytarna. Arbetarna försökte skrämma iväg strejkbrytarna och myndigheterna beslöt att kalla in militären för att skydda dem. Vid ett möte i Frånö Folkets Park den 14 maj beslutade den samlade fackföreningsrörelsen om allmän strejk. Innan mötet avslutats tågade de som samlats, 7 000- 8 000 personer, till strejkbrytarnas förläggningsplats i Lunde. När demonstrationståget kom fram var både strejkbrytare och militär beväpnade. Militären sköt mot folkmassan och dödade fem arbetare.

Efter händelserna i Ådalen demonstrerade arbetarrörelsen i hela landet, och en serie generalstrejker pågick längs med Norrlandskusten, mot militären och regeringen. Det skedde utan stöd från LO som istället förespråkade tillsättningen av en kommission. Både den socialdemokratiska och den kommunistiska pressen fördömde händelserna och hotades med tryckfrihetsåtal. Den 19 maj deltar några tusen på en demonstration i Stockholm, organiserad av Sveriges Kommunistiska Parti, som attackeras av ridande poliser.

TOTALT SETT segrade klassrättvisan. Ingen militär dömdes för de dödade, en furir som skjutit med kulspruta på demonstranterna fick tre dagars vaktarrest. Kommunisten Axel Nordström fick två och ett halvt år för anstiftan av upplopp. I Dagens Nyheter 1932 kallas strejkledarna för uppviglare och liknas vid giftormar. Totalt utdömdes 3 451 dagars straffarbete eller husarrest varav endast 21 gällde officerarna, hela 3 430 drabbade arbetarna.

På längre sikt kom dock händelserna i Ådalen, och den allt starkare arbetarrörelsen, att förändra den politiska situationen. Den borgerliga regeringen tappade folkets förtroende och 1932 valdes en socialdemokratisk minoritetsregering. Med ett kort avbrott 1936 kom socialdemokraterna att inneha statsministerposten fram till 1976. På så vis kan 1920-talets och 1930-talets klasskamp sägas ha lagt grunden för den senare klasskompromissen och uppbyggnaden av välfärdsstaten.

Men idag, när arbetarklassen åter befinner sig i rörelse i världen, finns det en del att lära från Ådalen om medias, politikers, rättsystemets och den fackliga byråkratins roll. Liksom hur viktigt det är att bygga rörelser underifrån baserade på gemensamma klassintressen.

Mattias Börjesson ■

